

Ur bokföringen i föreningen Hellekils brunns- och badanstalt

Hellekils brunns- och badanstalt

Anläggningen bestod av tre byggnader. Badhuset var 5,6 x 6,3 m, ångpannehuset 2,5 x 5,6 m och paviljongen eller omklädningshuset 2,75 x 3,3 m. Badhusets stomme var stolpar. Väggbeklädnad utvändigt 1" bräder. Beklädnad invändigt 3/4" spontade bräder. Det erhållna utrymmet mellan bräderna fyllt med sågspån.

Takets beklädnad var av först av träspån, sedan tjärpapp. På framsidan av byggnaden var placerat ett fönster på vardera sidan om ingången, jämte två fönster på baksidan. Gavelfönster fanns ej. Utrymmet invändigt fördelades på: vindfång, avklädningsrum, duschrum och två badrum, avskärmade var för sig.

Inventarier: två badkar, två massagebord, ett ångskåp av trä med tak av vaxduk med rund öppning, (där badgästerna under behandlingen skulle sticka ut huvudet) samt efter ena väggen sittbänk med gångjärn, att lyfta upp resp ned, allt efter behov.

Ångpannehuset var fordrat utvändigt med 1" (entums-) bräder, invändigt fanns ingen beklädnad.

Takhöjden i badhuset var minst tre meter. En fristående trappa, placerad på den gavel som vette mot älven ledde upp till badhusvinden. Ett utbygge med jordgolv inrymde ångpannehuset, från vilken en ovan jord utdragen entums rörledning sträckte sig ett sjuttioal meter till en gren av Klarälven benämnd Lillälven. Denna rörledning togs bort varje höst och monterades upp på nytt varje vår. För att undvika skada vid vårflod, monterades även ångpannan med aggregat ned och bortforslades varje säsong. Ett tiotal meter från badhusets framsida var ursprungligen uppförd en rund paviljong med väggfasta bänkar. I början av 1900-talet ersattes den av en ny, av rektangulär form. Liksom föregående var den avsedd som väntrum och för brunnsdrickning. Glasrör var obligatoriskt.

På badhusvinden fanns två tunnor av trästav, med vardera rymd av omkring 1½ kbm. Den ena tunnan innehöll kallt vatten, den andra varmt vatten, med ett ångrör som sträckte sig genom vattentaket som orsakade ett karakteristiskt ljud åt hela anläggningen. Med hjälp av flottör, snöre och lod kunde vattennivån i tunnorna avläsas nere i maskinrummet.

En åtta meter bastant landgång av plank, placerad från fast mark över bottenlös gyttja, ledde till brunnskällan, där en handpump utgjorde uppfodringsmedlet för hälsodrycken.

Ett tiotal meter nedströms från ovannämnda källa stod badhuset. På baksidan av den utmynnade brunnsvattenådran i dagen och uppsamlades av två stycken träkistor som - oavsett torksommar eller inte - oavbrutet svämmade över bräddarna. Om sådant bad skulle serveras, att färskt brunnsvatten ändamålsenligt fick ingå i badet, fanns alltså rikliga mängder att tillgå.

Ned till den ravin, i vilken badhuset var beläget, ledde från landsvägen en trång passage, Badhusbacken som hade stark lutning. Den utgjorde den väg, där häst och vagn nödtorftigt kunde passera. För handikappade var detta färdsätt underlättande, men klientelet bestod dock i huvudsak av badgäster, som utan fordon själv kunde klara ravinbesöket på egna ben.

I anslutning till badanstalten gick parallellt med älven - både åt söder och norr - pittoreska okultiverade gångstigar. På sittbänkar av plank med jordfasta bärpålar kunde badgästerna här i lummig grönska komma i avskildhet och meditera i lugn och ro.

Gångstigen söderut utmynnade i en utsökt fin badplats. Det var långgrund med ren älvstrand och rymlig plage, där grönska ej hade chans att få fotfäste.

De bad som erbjöds vid Hellekils brunn- och badanstalt var: karbad, tallbarrsbad, gyttjebad, bastubad och massagebehandling.

Enligt analys av brunnsvattnet som tagits senare än det år 1893 utfärdade, innehöll det radioaktiva ämnen och "jämförligt med Loka brunnsvatten" stod det att läsa på utlåtandet. Med hänvisning till detsamma, men tryckt separat på stadigt papper kungjordes jämförelsen med röda bokstäver och var anslaget i paviljongen.

Vid vårfloden år 1916 stod vattnet 1½ m över badhuströskeln. Bräder spikades för fönstren för att förhindra skadegörelse. Man kan bildligt talat säga att badhuset själv fick bada. Vattenskadorna gjorde att rörelsen nedlades. År 1915 var således sista badsäsongen vid Hellekils brunn.

Badhuset revs år 1926. Något av virket kunde komma till användning redan samma år i och med nybyggnad av stall om 102 öre skatt i Hellekil.

Pionjärer, ägare och intressenter

Badhusanläggningen i sin helhet var uppförd å ofri grund å ovannämnda fastighet. Ägare var en av pionjärerna för brunnsrörelsens tillkomst, Johannes Olsson, Hellekil.

Något arrende i egentlig mening utgick ej, emedan nämnde Olsson tillika var delägare i rörelsen och i likhet med övriga dito gotträknades fribiljetter. Aktieägarna hade tjugo fribiljetter vardera för sig - inklusive familj och tjänstefolk - per säsong. Fribiljetten gällde endast då samtidigt halva kostnaden för badet erlades kontant. (Två fribiljetter för ett bad ogiltigt). Aktieägarna fingo använda sina här nämnda favörer endast då badgästfrekvensen var minimal.

Till skillnad från vanliga biljetter, voro fribiljetterna tryckta på mycket stadig kartong med aktieägarens namn och hemvist.

Det synes som om samtliga papper som berör den kamerala sidan förkommit, med bortseende av anteckningar i 1885 års badbok. Detta år uttaxerades ett belopp av fem kronor.

Pionjärerna och aktieägarna voro: Lars Magnus Nilsson, Jan Hindrik Persson, Olov Axel Johansson och Johannes Olsson, samtliga hemmansägare i Hellekil.

Under årens lopp tillkom flera intressenter bl a prosten Axel Ulrik Bergh, Övre Ullerud.

Teknisk rådgivare i början på 1900-talet och fram till år 1915 var järnhandlare Theodor Berg, Deje. För översyn av ångpanna och aggregat transporterades dessa på järnväg till mekaniska verkstaden i Deje.

Omklädningspaviljongen vid badanläggning finns sedan 1950-talet som lekstuga hos Jansson-Lindquist

Järnvägsanhalt

Brunnsanstalten var belägen mitt emellan Övre Ulleruds och Olsäters järnvägsstationer. Det var 2½ km, som tågresande hade att tillryggalägga om brunnsanstalten var målet för resan. För att bereda lättnad i detta avseende, togs några år efter sekelskiftet ett fruktbarande initiativ av hemmansägaren Lars Johan Jansson, Hellekil - son till förut nämnde Hindrik Jan Persson - nämligen att till trafikchefen i Hagfors inlämna ansökan att personförande tåg stannade vid Hellekil för resandes av- och påstigning. Resandefrekvensen beräknades visserligen bli ringa, men med tanke på det behjärtansvärda i sak beviljades ansökan att gälla vissa personförande tåg, dock endast under badsäsongen. Nu fick de tågresande badgästerna, sedan anhalten blivit verklighet, en vägsträcka av endast 200 meter till brunnsanstalten.

Inkvartering åt både badgäster och rallare

Från närliggande gårdar kom badgäster cyklande eller gående eller per skjuts efter häst. Somliga hade helinackordering i gårdarna, somliga hade eget hushåll med hjälp av spritkök i sina rum. Servering enkom för badgäster fanns ej.

På självhushållets tid förekom ofta sådan mat på middagsbordet som legat nedsaltat i månader. Det ansågs allmänt som en förmån om husbonden fick en badgäst inackorderad vars hobby var fiske och kunde bidra till att variera kosthållet med abborre och gädda.

Därför serverades "Vattgröt" som regel varje söckendag. Är det månne från denna sed som förjande slogan kommer: Varen vaksamma! Veliga värmlänningar vederkvickes vanligen varest vattgröt vankas varje vardag.

Det var liv och rörelse i Hällekil, särskilt under helgdagar, eftersom badgästerna allt som oftast fick besök av anhöriga och vänner. Ömsesidig förståelse fick då lov att råda, när exempelvis en grupp "nobla" främlingar helt apropå kom i möte med husmödrarna i gårdarna, som kanske kom i sina ladugårdsdresser med grishinkar i händerna.

Hellekil var en gynnsam plats för badgästernas inkvartering. I medio av 1800-talet, efter Laga skifte och senare, blev stora mangårdsbyggnader uppförda vars utrymmen endast delvis kom till användning. Denna latent tillgång var värdefull vid brunnsanstaltens tillkomst.

Vid sidan om ämnet kan här åskådliggöras en tragikomisk händelse: Där Sör i Helleki, den största av gårdarna med 102 öre skatt, ägdes i början av 1800-talet av en häradsdomare. Denne byggde en mangårdsbyggnad rymligare än de övriga i trakten. Han festade oftast. I fyllan och villan fick han en ingivelse att visa sin häst övre våningen. Tanke blev verklighet och rättskiparen och hästen knallade upp för trappan. Hästen stortrivdes så bra på övre våningen att ingen med varken lock eller pock kunde förmå hästen att gå ner samma väg som han kom upp. Hästen valde att hissas ned genom fönstret, sedan karmen borttagits. På exekutiv auktion ropade anmälares morfar, Johannes Olsson i Hellekil in ovanstående fastighet och relaterade händelsen allt som oftast.

Mellan år 1900-1904 pågick byggnation av Karlstad-Munkfors järnväg, vilket berörde våra trakter. Då var salongsvanor ett okänt begrepp för allmänheten. Det gällde endast att samsas om utrymmet i gårdarna och ordna en ändamålsenlig inkvartering åt både badgäster och rallare.

Badgästernas vistelse vid anstalten benämndes att de "låg i Hellekil och drack brunn". För några decennier sedan sammanträffade av en ren tillfällighet Enar Johansson, Hellekil, med en gammal okänd man i Grava socken. Vid samtals gång att döma förstod den gamle att han talade med en Hellekilsbo. Inte är väl du son till Olov Axel Johansson (en av pionjärerna för brunnsanstalten) frågade mannen? Det är jag, blev svaret! Det är längesen jag låg i Hellekil och drack brunn, fortsatte mannen. Har du kvar den gamla myntsamlingen efter din far? frågade Gravabon. Det har jag, svarade Enar. Den skall du vara rädd om fortsatte mannen, ty din pappa talade om för mig att din farfar reste på sin tid till Geijersgården i Ransäter och ropade in myntsamlingen på auktion efter Erik Gustaf Geijer. I flera somrar bodde jag i ditt hem fortsatte återigen mannen och vistelsen vid brunnen hade en oänd god verkan på min hälsa och jag blev alldeles återställd.

Tryckalster eller annonsering under brunnsrörelsens trettiofemåriga existens, har ej kunnat spårats. En allmänt känd god behandling av badgästerna såväl inom som utom badhusets väggar var normgivande och blev den reklam som utlöste förtroende och resulterade i att många badgäster år efter år besökte anstalten. Bestämd tid då gästerna skulle infinna sig för

behandling, eliminerade rusning och som anstalten var öppen även under helgdagar, togs på så vis sommaren bättre tillvara. Högsta antalet bad per dag var omkring trettio stycken.

Badbok för åren 1884 och 1885 jämte analysbevis å brunnsvattnet utfärdat år 1893, är i Enar Johansson, Hellekil, ägo. Det kan motiveras som försvarligt att här nedan göra en del anteckningar ur dessa dokument, fastän dessa äro avsedda att ingå i Övre Ulleruds hembygdsförenings samlingar.

Hellekihls Aktie-Bolag var benämningen år 1880 på det som senare benämndes Hellekils brunn- och badanstalt. Vid Molkoms Kemiska Laboratorium utfördes analys å vattnet. Utlåtandet dagtecknades av dess föreståndare J A Andersson den 15 juni 1893. Analysavgiften kr 18:-. Resultat nedan:

Brunnsdoktor var Gustaf Lindblom, Molkom. År 1884 kostade ett besök kr 6:-. Denna summa avser förmodligen inspektion av anstalten. I början av seklet hade doktor Lindblom mottagning en dag varje månad å Hellekils ålderdomshem.

Vattenanalys

Analysbevis
från
WERMLANDS LÄNS KONGL. HUSHÄLLNINGSSÄLLSKAPETS
Kemiska Laboratorium, Molkom.

Analys No 1887

Analys af: Jord
Insändare: Arvid Eriksson den 2. f. Jönköping
Stenby, Ö. Ullerud

Märke: Ar

Öf. analys af ämnet, utförd i anlighet med gällande föreskrifter, har del-
samma befunnits här:

Vatten	10.40 %	40 c. en dygn
Formeltern		
Kvävet	8.00 %	
(Oxygen ämnes (syrlig))	54.10 %	89.60 %
N	1.80 %	4 = 78.00 %

Försubstansernas hädel

Kvävet	0.16 %	= 3.00
Sulfurens	0.16 %	= 3.00
Kalcium	0.16 %	= 3.00
Kalcium	0.11 %	= 2.00

Med jerns syrer = 94 % (öf. analys af analysen ämnas
att jernet och kalciumet är i öfverflöd och därigenom
är det möjligt att denna vatten är en del af dygnet i
Öllerud - videns tillh. källa) och C:R:K. källa vilken
har en vatten vatten till denna mängd af syrlig
källa vilken för långt bort till den öf. källa
och som d. vatten källa, som har det för denna jord
och som kända ut vatten. De är 200 f. från
dygnet till 100 f. 37 % kalcium och per kalcium
d. d. källa är utslaget och har gifvet kalcium
af kalciumens utslaget källa vilken är en
källa vilken är utslaget för 3 % vatten och
kalken allt härmed inlagas.

Molkom den 15 juni 1893
190
J. A. Andersson
Föreståndare

Afzitt enl. taxa kr. 18:-

Analysbevis av vattenkvalitén, 1887

Analysbevis av vattenkvalitén, 1887

Fasta ämnen	12,00	gram
Kaliumsulfat	0,80	"-
Natriumklorid	1,15	"-
Järnkarbonat	3,10	"-
Kaliumkarbonat	1,80	"-
Magnesiumkarbonat	2,70	"-
Aluminiumoxid	0,25	"-
Kiselsyra	1,00	"-

Av ammoniak ej spår.

Man får bekräftat att det vid brunnsstarten - och framöver några år - var högst primitiva anordningar som stod till buds. Sålunda är lån av en kamin år 1886 betald med 50 öre, men år 1887 inköptes en dylik för kr 7:-. År 1889 köptes en gryta av "Erk på Mana" för kr 18:-. Varje år tarvade slangen reparation - 50 öre. Reparation av pumpstocken tarvade årligen kr 5:-. "Munkforstjära" betingade ett pris av 15 öre kannan. Det må vara osagt om starka drycker inköptes för att blidka arbetarna och befrämja deras flit, men år 1884 är en omkostnad av kr 2:- upptagen för en kanna brännvin.

År 1884 är utfört 9 st hästdagsverken à kr 2,50, samt 103,5 "kardagsverken" à kr 1,25. Det synes som om byggnationen blev klar år 1887, ty kr 7:- erlægges då i arbetskostnad för tjärbrådning av tak, inklusive rödfärgning.

Den första badmästaren var Sven Åström, Edeby. År 1884 serverade han 530 st bad à 5 öre, och erhöll således kr 26,50. Dessutom erhöll Åström kr 36,50 i vilken summa ingick förmanspengar, som var kr 5,00 per säsong. År 1885 serverades 536 bad.

Enligt en äldre f d Hellekilsbo, Johan Wennergrunds uttalande hade hans farfar, byskräddaren Sven Wennergrund, Åsberget, anställning vid badanstalten. Enligt badboken tillträdde densamma som badmästare år 1888, avlöstes sedermera av Nils Olsson, Hellekil, vilken i likhet med sina föregångare tillhandahöll biljetter.

Det synes framgå att baderska ej anställdes tidigare än år 1884. Hennes namn var Stina Berggren, Nyckelby. För nästa tillträdande baderska är ej tillnamnet angivet men hon hette Johanna. Senare tillträdde Lovisa Brolin, Hellekil, såsom 1:sta baderska och var samtida med Olivia Olsson, Hellekil, 2:dra baderska. I och med att Brolin anställdes vid Loka brunn, uppflyttades Olivia Olsson till 1:sta och nytillträdande Maria Johansson, Åsberget, till 2:dra baderska, vilka voro i tjänst till och med år 1915, då rörelsen nedlades.

Prominenta gäster

Det var riktiga kändisar som besökte vår ytterst primitiva badanstalt på 1800-talet. Å Östanvik, Hellekil, bodde år 1880 en handlande Wilhelm Norström. Han var äldre än sin broder, ledamoten av Svenska Akademin, professor Witalis Norström (1856 – 1916). Enligt Tord Ljungströms "En bok om Övre Ullerud" sidan 161, hade Witalis Nordström en klen hälsa och bodde tidvis mellan studierna hos sin broder Wilhelm för rekreation. Vad var då naturligare än att Witalis besökte hälsobrunnen?

I de gamla badböckerna har detta avspeglats, och vi finner förutom den sistnämnde även flera av dennes familjemedlemmar antecknade.

Hävdatecknaren och folkskolläraren L M Palmqvist (1846 – 1897) är också antecknad, liksom personer med tillnamnet Geijer och en lång rad Frödingar.

Det är intressant att se med vilken noggrannhet dessa badgäster antecknats och stor färdighet att föra pennan. Namn, bostadsort och antalet bad för varje gäst är antecknat. I de fall då en familj hade s k tjänstehjon är det antecknat: drängen - pigan. Eftersom priset är åsatt varje bad kan man sluta sig till om det gällt karbad eller s a s medicinskt sådant.

Det i tidningen "Värmlands-Bygden" nr 41, fredagen den 14 oktober 1966, införda fotot av syskonen Ann-Mari Johansson, Karin Sjökvist, Holger Janson och Vidar Janson invid paviljongen i samma tidning är alla barnbarn till Jan Hindrik Persson, en av pionjärerna för badanstalten.

En episod som många äldre Övre Ullerudsbor ännu har i minne kan antecknas;

Redan före vårfloden år 1916, diskuterade aktieägarna om de utsikter som fanns - i och med nybyggnation - att mot en hygglig summa överlåta brunnsrörelsen till ett konsortium. Vid ett sammanträde, där även prosten A U Bergh var närvarande, beslöts ett belopp för överlåtelsen. För att understryka vikten av att vid kommande förhandlingar med köpare, fasthålla vid det av stämman preliminärt beslutade beloppet, yttrade en av deltagarna: "Jag vill nu kraftigt understryka att ingen låter sig förledas. Den summa vi nu bestämt skall vi ha, ty det har både prosten och vi övriga gett oss f-n på".

Ytterligare en episod kring badrörelsen må antecknas. Undertecknads far, L D Eriksson, övertog år 1890, 102 öre skatt Hellekil. Strax efter sekelskiftet anställdes en flicka vid namn Selma Wennergrund, som på förslag av prostinnan Bergh fick i uppdrag att motta och hänga upp nämnda familjs lakan för torkning efter badet, samt avlämna desamma nästa gång badning skulle företas. Mest ändamålsenligt var tredje våningen härför. Visst tyckte lilla Selma det var roligt att då och då på bestämd tid avlägsna sig en stund från sitt arbete att göra sig snygg tills prostens kusk körde fram till stora trappan med herrskapet, som åkte i sin

landå dragen av parhästar. Men mest gladde sig nog Selma åt den dricks som var att förvänta vid badsäsongens slut. Den uteblev ej heller, men inskränkte sig till 25 öre för hela säsongen. Selma hade väntat sig mer av den mäktige prostens, som hon hört hade stiftets mest inkomstbringande pastorat.

Efter det att undertecknad överlämnat utkastet för beskrivning av Hellekils brunn-och badanstalt till medarbetaren i Värmlands-Bygden - och som utlöste en artikel i nämnda tidning i oktober detta år - har det senare lyckats att spåra ytterligare stoff från 1800-talet, varför nu föreliggande beskrivning är utförligare.

Orrvägen 17, Deje i december 1966

Karl Gunnar Eriksson

Karl Gunnar Eriksson har rapporterat nedanstående uppgifter till Nordiska Museet. Från arkivkopian KU 826 har vi hämtat följande: Nedanstående uppgifter har hämtats från flera personer och blir en komplettering av det föregående arkiverade materialet:

Notering från arkivkopian KU 826, Nordiska Museet

/ "På Hellekils allmänning fanns under senare delen av 1800-talet och fram till 1916 en hälsobrunn. Från 1905 finns ett kontrakt mellan byborna och O H Nykvist på Dejefors om drift av denna hälsobrunn.

Badgästerna, som kom från Karlstad, övriga delar av Värmland, Dalsland och Ångermanland och kanske fler platser, bodde i de angränsande gårdarna längre eller kortare tid. Därifrån vandrade de ner till badanläggningen som låg nere i sluttningen mot älven intill och mellan Elna och Gösta Erikssons gamla och nya bostäder och intill vägen mot Äckera. Själva badhuset stod ovanpå den källåder som försåg anläggningen med det hälsosamma vattnet medan omklädningspaviljongen låg mittemot på andra sidan vägen.

I dag finns några hörnstenar samt resterna efter vattenkaren och träränorna kvar nedsjunket i den rostbruna dyn.

Gösta Eriksson minns badgästerna och byggnaderna efter vilka beskrivningar vi försökt rekonstruera anläggningen. Bland gästerna märktes Rydbergs och Jevells från Karlstad. En del familjer hade barn med sig medan andra gäster antagligen var ditsända på remiss från någon läkare. Annars fanns en husläkare på platsen, doktor Lindblom från Molkom.

Av bevarade dagböcker kan man utläsa att en badbiljett kostade 1 krona samt att priset inte ändrat sig mellan 1905 och 1916. Man drack också vattnet men vad detta kostade vet vi inte.

Då man drack skedde detta genom glaströr, antagligen för att tänderna inte skulle missfärgas av det inte helt kristallklara vattnet.

Maskinist 1906 var O A Johansson, L M Nilsson och Johannes Olsson. 1912 finns N M Olsson och 1916 Gustaf Svensson noterade som maskinister. Gösta Eriksson minns att Nils Magnus Olsson var maskinist mot slutet, vilket kan vara troligt. Han var gift med Olivia Olsson som var baderska 1916. Dessa båda bodde i torpet Backera ovanför Hellekil.

Andra baderskor var Maria Johansson och Kristina Bergqvist.

Deras sysslor står inget om, men man kan anta att dom stod för det tunga arbetet med vattenösning, tvagning och massage. Vilken utbildning de hade vet vi inte heller med de måste ha kunnat mer än vad som krävdes för vanligt hushållstvättande. De blev väl också med tiden självlärda.

En titt i dagböckerna visar att inkomsterna 1916 var 730:50. I juni detta år såldes 95 badbiljetter. I juni 1906 finns noterat bad med massage för 1:50 samt bastu. I denna dagbok finns noterat signaturer för sex stycken fasta gäster som var där hela sommaren.

1912 tjänade maskinisterna 2:50 om dagen på vardagar men bara 1:50 om söndagarna. Baderskorna tjänade 1:50 om dagen. Den 3 september 1912 kvitterade Maria Johansson ut 63 kronor som betalning för 42 arbetsdagar. 1914 såldes badbiljetter för 835:50 och drogs av för betalning till personal 351 kronor och för tallbarr med porto 57:50 vilket gav en vinst på 427 kronor. I arrende betalades 5 kronor per år (se kopia av arrendekontrakt).

1916 hölls auktion på inventarier. Då flyttades omklädningspaviljongen till Vidar Jansons gård där den står idag. Foto av paviljongen taget 1999 finns vid fastighetsbeskrivningen av Hällekil 1:35, Nolgården.

Vad som hände med badhuset vet vi inte. Inte heller har vi funnit något kort på anläggningen men tror att det måste finnas minst ett. Likaså borde det finnas något brev med hälsningar till värdfolk och personal, vilket också efterlyses/.

Karin Emanuelsson-Olsson (dotter till banvakt Emanuelsson, Hällekil) berättar per tel den 22/11 1988 att hon mindes hur dom badade i badhuset i Hellekil. Hennes familj fick ibland fribiljetter av Olof Johansson, Hellekil som var delägare i badföreningen.

Karin talade även om att Nils i Backera var maskinist, Olivia baderska och Mari i Skuggen gav massage. Även Tilda Träff hjälpte till, men varifrån hon kom mindes inte Karin.

Däremot kom hon ihåg hur badgästerna sutto i paviljongen (numera lekstuga hos Vidar Jansson, Hellekil) och "drucko brunn", och mindes även att det badades tallbarrsbad och att det luktade tallbarr redan i Badhusbacken.

Vidar Janson 1995

Vy över Hällekil. Foto Viktor Johansson, Ransäter